

Изази Суботом.

Цијена:

За ЦРНУ ГОРУ за годину
ф. 6, за по године ф. 3,
за четврт године ф. 1 и
50 новчића.

За АУСТРО-УГАРСКУ
на годину ф. 6, за по год.
ф. 3, за четврт године ф.
1 и 50 новчића.

За СРБИЈУ за годину
ф. 7 за друге земље ф. 8.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

Претплата шаље се у
плаћеним писмима непо-
средно администрацији «Гл.
Црногорца» на Цетиње, а
може се и картом упут-
ницом на пошту у Котор.
Дошле шилу се уредниш-
тву. Рукописи се невраћају.

За огласе плаћа се од
реда 5 новч. За огласе веће
и на дуже вријеме мање.

НЕДЈЕЉНИ ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Цетиње, 5. Октобра.

Кад је истекао први рок одосам дана «обуставе нападања», које је по жељи сила између Турске и Црне Горе и Србије установљено било, порта је хтјела и опет да продужава ту «обуставу». Обје владе српске биле су се изјавиле ушљед тога, да не могу пристајати на продужавање таквога примирја, а да су готове примити правилно примирје са дужим роком и означеним положајем. Међутим борба се наставила на свијема ратнијем линијама, на Морави између турске и српске војске, а између наше и турске и на херцеговачкој и на арбанашкој граници, где су Муктар и Дервиш претрпјели нове ударе, где су војске њихове изгубиле још једно 3—4000 људи, и опет једнога пашу, Ђеладин пашу.

Било се почело већ сумњати о постижењу примирја. Новинарство јевропско постало је јако узрујано. О рату руском почело се говорити као о ствари, која са свијем извјесно наступа.

Чула су се узajмна оптуживања због тога што рат није до сад прекинут, што се формално примирје не може да углави. Тежње влада, аустријске и руске представљене су у таквој противности, да сукоб њихов неизбјежан изгледаше. Писмо цара руског цару аустријском тумачено је као знак озбиљности, управо опасности ситуације данашње. И долазак кнеза Бизмарка из Варчина у Берлин приписиван је тој ситуацији. Једне бочке новине «из поуздана извора» дознадоше да Америка шаље Русији шеснајест оклопница, а мал не цијела журналистика једним гласом говораше, да је немогуће споразумљење како међу силама тако и са Турском, те да се спор мора ријешити ратом, који ће престати бити само рат Црне Горе и Србије са Турском.

У таквој општем расположењу дође глас, да се Турска изјавила за примирје правилно и то с роком од шест мјесеци. И ако до сад нијесу познати услови, на којима се има примирје установити, нити ће бити, да су се српске владе већ изјавиле у том погледу, ипак држимо да је примирје изван сваке сумње и да ће већ овјех дана настати.

Врло је важна околност, што ово примирје има да се закључи на тако дуго вријеме. Већ то показује како је тешко ријешење нашега питања. То доиста показује, да силе још нијесу стале на један пут, и да ће тек сада настати њихови најважнији преговори, који ће и њихове положаје опредјелити и ствар српско-турску ријешити. Силе узимајући себи оволико времена за договарање, дају изгледа да ће споразумно наћи начин за праведно рјешење нашега спора.

Ми имамо разлога с пуним повјерењем изчекивати резултате великога дипломатског рада, који ће да се развије, кад настане примирје. Док јавно јевропско мишљење проглашује, да хришћански народи у Турској морају се ослободити, дотле и саме силе доста су се јасно изјавиле, да они у досадањем стању не могу остати. С једне стране то, а с друге

ратни положај Црне Горе и Србије не дају ни помислити, да одлука сила може по нас неповољна бити. Српска војска скоро је исцјерала непријатеља из Србије. Турци су морали сва мјеста, у која су били продрли напустити и пред српском војском натраг уступати. Што се тиче Црне Горе док Муктар паша у највећем шкришцу већ мјесец дана стоји на граници нашој, дотле ено наше војске чак до Ђурђевих Стубова, ено је у Колашин, ено у Куче, држи Медун окољен, ено у Херцеговини у Суторини, ено на Церицу у Гацко, ено Никшић затворен. Ово је тековина толиких бојева и побједа славних, у којима до 30,000 Турака паде и сувише четири паше, од којих је један заробљен. Ово су чињенице, и без обзира на њих дипломатија не може ништа закључити о Србији и Црној Гори као и о Босни и Херцеговини.

Са бојишта.

Цетиње, 3. Октобра.

Послије јаког удара, који јој зададе наше десно крило, и великог губитка, који је претрпјела у последњем боју, Муктар пашина војска није се више мицала. Муктар паша, који као да је хтјео да заборави свој вучицолски пораз, прибавио је себи опет, овом битком, новог увјерења, да премине нема рашта ударати на наше јунаке. С тога и неизлази и тешко да ће и излазити из својих шанчева. Но не само да он не може напријед ни стопе једне, него му је и повратак сада сумњив. Од како је црногорско-херцеговачка војска под војводом Даковићем опалила Љубиње и примакла се опет турској војсци за леђа, Муктар се ни мало не везели својим положајем. Величину и важност боја у Љубиње Турци су хтјели да умале, те су раструбили у свијет да је оно само један насртај једне усташке чете био, као да то може учинити, да Љубиње не буде пустош, као што јесте данас. Међутим Турци су ужасне губитке претрпјели овим бојем, а сувише је важност његова у томе, што су седам батаљона наших опет дошли у срце Херцеговине, док Муктар паша укопан у своје шанчеве немоћно мора да сједи. Нити је могао Љубињу да помогне, нити је смислио употребити удаљење толике војске наше за нападај на ону, која је пред њим заостала. Ми доносимо ниже истинити извјештај о томе боју.

И Дервиш паша мислио је да се доста одморио и оснажио иза свога пораза на Тријемач и потопа у Зегу, када је био кренуо да продре у Пипере, те је 28. Септембра пошао са свом силом, коју је у Спуж прикупио, да, како се мисли, заузме Даниловград. Срећа га није послужила. Иза жестокога боја у коме су се наши као лавови борили противу несравњено надмоћније силе, он је остао и данас стоји само са неколико војске на брданцу Маљат и Висоцици, док је другу војску опет морао послати у Подгорицу. Ми имамо извјештај, који је главнокомандујући војвода г. Божо Петровић управно на Њ. Св. Књаза и из њега ће наши читаоци најбоље вијети, како је текао овај бој. Извјештај гласи:

«Његовој Свјетлости Књазу црногорском НИКОЛИ I. на Цетиње. — Господин војвода Пламенац примио је у своје вријеме Вашу депешу односно измицања наших три батаљона из Маљта. Но почем сам истоме војводи назад десет дана наложио да положаје између Спужа и Ждробаника испудира, ови је наша да из Маљта са добра три батаљона би велики квар војсци турској учинио кад би му измицање покривено било са стране Зете и Кукошевине, ушљед тога наредио сам војводи Радонићу да пошаље један батаљон још у нешљу вече и то пона Сима при сазој

Зети према Маљту и ту да се укопа. А сам сам послао попа Ђока у Кукошевину такођер с бока Турцима, два батаљона морачка задржим као резерву код себе. Турци се отворе из града око 5 сати и топ поче пуцати на сву линију. Вјерујте милостиви Господару да бјеше страхота вијети силу турску у равном пољу и шапчицу нашијех јунака према њима. Никад таквога тренутка! У 6 сати почеше се страже бити. У 6 и по сати нападоше Турци на Маљат, сви топови с Спужа и с другијех тврђава и 4 батерије с поља лијеваху много ђулади на Маљат, из којег још непуцаше наше пушке, војвода Пламенац издао је био наредбу да се не пуца док се Турци са свијем не примакне. У једно вријеме загре наше пушке од стране Зете, од Кукошевине и с Маљта и у исти час турска сила одступи, наша ватра одма престане, Турци опет јурише, наши на ново опале. Турци се опет одбију; онда коњаници, пјешаци и артиљерија турска и сва војска турска јурише по трећи пут, наши их дочекају једном ватром, која овај пут траја пунах сахат и повише. Вјерујте премда је била испочетка велика тама од испарења и пушчаног дима опет се дало вијети поље застрто љешинама.

Наши удивително боривши се наступе у пуном реду Маљат и коритом Зете изврше одступ већ наређени војводом Илијом. Чим наши оставе своје положаје на један мах чујемо бој у Веље Брдо. Сердар Јоле Пилетић чим види Турке к Висоцици и к Спужу пошаље цио батаљон пиперски преко Зете у Веље Брдо и заведе бој. Војвода Радонић спушти се низ Плану са развијеним барјацима пут Расине главнице. Чим Турци опазе ово, тим стану, а тек данас разумјех да је војвода Марко са 5 батаљона свој положај оставио а сашао право к Подгорици чим је опасно бој овамо. По томе разумјех што се заустави војска турска да не напредује и што се неки дио одмах врати у Подгорицу а намјера јој је била заузети Даниловград по свој прилици, јер иначе неби сву војску и сву справу кретао кад би мислио тек само три четири стотине метрова од границе удаљити се. За наш изгуб разумјели сте преко војводе Пламенца како је било. Но не могу овом приликом пропуштити да не похвалим неуоморни труд, вјештину и јунаштво војводе Пламенца, ни услугу Пилетића, Радонића и Марка Миљанова коју су у јучерашњем боју допринијели нашој ствари. Бог живио Вашу Свјетлост».

У овом боју пало је Турака преко 2,000. Сами турски извјештај из Скадра каже да је погинуло 1,200. Ту је погинуо и **Ђеладин паша**. Ово је онај исти што је био у Херцеговини, те је прије мјесец дана дошао преко Бара к Дервиш пашин. И тако је ово у овом рату нашем већ четврти паша! Од наших пало је на Маљат око 100 мртвих и рањених.

Из М о р а ч е нам пишу 24. Септ.: Турци не обзирући се на примирје прије неколика дана из наше границе оћераше 180 оваца морачкијех. Почем они то крадом с једнога краја учинише без знања наше војске, то посла не што им не могамо осветити никако него за одржати заповјед наше владе не смјесмо на њих ударати. — Њих је то на миру безобразно дјело толико осмјелило, да су 22. о. м. са знатним бројем своје војске напали на Липово. Једно одјељење наше војске у растојању три сата од Липова налазећи се, кад је чуло пуцању онамо с највећом брзином пође у Липово. У највишој тишини кроз једну гору без знања и наше и непријатељске војске привуче се наша војска близу самог бојишта. Баш у тај тренутак најача турска нашу војску, то јест мали број Липоваца. Липовци потиснути из својих заузетих позиција у највећем нeredу почеше бјегати а Турци с голим ножеви-ма за њима. Пошто Турци већ бјеху стигли Липовце и с њима се помјешали, то немасмо кад напустити Турке и даље како би их боље запасали с леђа, него за избавити Липовце али с њима заједно погинути принуђени бисмо преко неких равних ливада отвореним прима с војском потрчати са стране на Турке. Прем-

да турске војске бјеше око 1,500 а наше ни 300 пуне, јуначка војска морачка ни мало им не узмаче. Кад виђеше Турци у највећем нeredу побјегоше назад. Мала ова али јуначка војска тако бјеше узела мах да могаше Турке гонити до саме вароши Колашина. Но видећи, да пред нама стоји знатни број низама под шаторима на једној главици ушанчени, нијесмо даље гонили Турке. Бој је трајао до саме ноћи. Турака је много погинуло и узели смо им 24 острагуше. А да војска у далеком трчању не бјеше грдно суетала оћаше их још много више погинути. Наш губитак састоји се у једног мртвог и 10 рањених. Од рањеника четвртица су у опасности Истог дана речинска стотина војника стојала је на граници према Речни. Њима је било наређено неступати у бој. Но кад виђеше, да је велика сила напала на Липово, и да се још низама спрема из војне казарме на бој, онда и они упустеше се у бој. Пошто сви Колашинци бјеху отишли к Липову, то и Речнићанима испале за руком зацалига неколико турских кућа. Од Речнићана двојица су рањени.

Из Љубиња нам је ово извјештај: 21. Септембра војвода Петар Вукотић одреди 5 баталијона војске под заповједником бригадијера војводе граховског Анта Даковића да прекине пут војсци турској која би пошла Муктару. Истог дана кренула је ова војска из главног стана војводе Петра са Осјеченице и у вече ноћила је у Бањане у село Петровиће. 22. о. м. пријешла је војска преко требњевске ријеке покрај манастира Косијерева. Жалостан призор! Кад дођосмо код манастира дивни и оглашени манастир косијереваки сав у пепео изгорно и порушен од варвара турскијех, манастир Косијерево је сазидан у врло дивном предјелу на крај саме ријеке требњевске. Тога дана дошли смо близу Требња на Врбно и ту је војска ноћила. Оће се је наша стража сукобила са турском, од које паде 15 низама и наши узеше 15 острагуша и 5 коња, а од нашијех био је један рањен. 23. истог мјесеца пријешла је војска са Врбна у Љубомир и ту смо ноћили. У 2 сата по поноћи кренула је војска и дошла у јутро у 6 и по сати у Љубиње. Тако 24. и. м. били смо већ у Љубиње. Наше су страже биле свуда околостављене а такође и уходе посла-те да мотре оћели ће турци изаћи. Но по свој прилици били су нас Турци овазили те тако нијесу рано, као што је обичај стоку пуштавали, нити их је било изван кућа. Око 7 и по сати тек почели су да излазе али не далеко од кућа у поље но близу саме вароши. Наши су чекали до 9 сати нећели Турци изаћи да се с њима потуку, али Турци никако, те тако Црногорци буду приморани да ударају и на сами град. Војска је била подијељена на три дивела двије да ударе на села око главне вароши, а једна преко поља право на варош. У 10 сати већ се почео крвави бој. Озринићки батаљон под командом командира Јована Машанова Вукотића удари на варош и ушанчи се према њој, у близини од 300—400 корака, у поље. Друге двије војске такође учиниле су јуриш на села где су се Турци били затворили. Одма су почели Турке звати да излазе из кућа на предају и да им животно неће ништа учинити. Но кад Турци те нијесу хтели учинити наши су почели палити куће где је и више Турака изгорело. Војска наша која је била према главној вароши била се је цио дан са Турцима који су били у варош те тако ови Турци нијесу могли изаћи у помоћ о-нијема из села. Наши су чинили јурише у саму варош и хватали се са Турцима грло за грло. По подне дође неколико турске војске из Стоца у помоћ, но наша је војска дочека и разбије тако, да су неколика једва утекли на траг оставивши мртвих 170. Овај жестоки бој трајао је од јутра до ноћи до седам сати. Колико је Турака пало мртвијех и рањенијех и колико их је у кућама изгорело не знам вам чисто казати, но слободно биће у све око 1,500 погинуло, а сувише 15 су заробљени. Нашијех мртвијех и ра-

женијех по чистом извјешћу поднесеноме од свијех командира: из батаљона озри- вићког 15 мртвих и 35 рањених, из батаљона граховског 4 мртва и 14 рањених, из два батаљона гатачка 2 мртва и 13 рањених, из батаљона зубачког 1 мртв и 10 рањених, из батаљона трепачког 2 мртва и 8 рањених, свега 24 мртвих и 99 рањених. Према нашој војсци и наш је велик губитак, али према турскоме губитку врло је мален.

Осим овога наши су пленили 1,250 комада ситне стоке, 150 говеди и 50 коња. Варош Љубиње и два оближња села скоро су са свим изгорени.

Нека се хвали Муктар наша да је ушао у црногорску земљу а да Црногораца нема на турској земљи. Црногорци ево у срцу Херцеговине међу турским градовима стоје.

— Српска војска код Алексинца исто је, послје примирја, успјешно продужила борбу. О првим бојевима доносе нам «Српске Нов.» ове извјештаје.

Од 4. до 13. о. м. бјеху обустављена непријатељства на бојном пољу, по узајамном сагласију обију ратујућих страна. Било је уговорено, да се свака страна од напада уздржава. Ма да наша војска за уговорено вријеме није престала мирно држати се, Турци су, противно даној ријечи, и за то вријеме из дана у дан, то на једној то на другој тачки нападе обнављали. Ми нијесмо могли присити да се обустави непријатељства на тај начин и преко уговореног рока продужава; а пошто порта није била склона да се закључи редовно примирје, какво су гарантне силе предлагале, непријатељство је на ново с обје стране продужено.

16. Септембра предузела је наша војска, под командом генерала Черњајева напад на цијелој линији у моравској долини, у намери да непријатељску силу на што ужу просторију узбије. У исто вријеме кад се кранула бобовишка и алексиначка војска, кренуо се и пуковник Хорватовић са својом војском према Крушију, залазећи за леђа непријатеља. А љубињска војска била је одређена да прва ватру започне, што је она и учинила. Бој је отворен у 6 и по сати у јутру код мјеста Кревета, и трајао је пуних 12 сахата. Одма у почетку боја заглављена је из наших тонова непријатељска барутана, и тиме је распрштена цијела једна колона турска. Посље упорне борбе, непријатељ је потиснут скоро на свима тачкама, а наше војске заузеле су и утврдиле ове позиције: пуковник Хорватовић заузео је Крушију; војска алексиначка прешла је Мораву код Бујимира, па се утаборила код Тешце. Војска бобовишка такођер је прешла Мораву; а на другим тачкама разна одјељена војска остала су у својим положајима. Турци су прикупили своје силе поглавито према Кревету, где је генерал Черњајев лично командовао и где је ватра најжешћа била.

Јуче се бој напаво био. О томе боју телеграфички нам ово:

19. Септ. Турци оставише своје утврђене позиције, па са 20,000 војника и 40 топова нападоше на Гредетин, између лијевог крила пуковника Хорватовића и десног крила креветске позиције (Делиградске војске). Намјера непријатеља бјеше, да продре између наше двије војске, да да их одсече једну од друге. Праћена јаком артиљеријском ватром, борба је трајала од 7 сати у јутру до 7 сати у вече. Држећи се јуначки за све вријеме боја, наша војска узбила је на све стране и потпуно одбила непријатељску силу, а одржала позиције које је на висовима заузела. Узбијени непријатељска војска повукла се са грдним губитцима.

ЛИГА ЗА МИР И СЛОБОДУ

на овогодњишем свом састанку у Женеви, деветоме на броју, довијела је шљедешу одлуку гледе источног питања:

Промисливши да је народ из Херцеговине, Босне, Србије, Црне Горе и Бугарске, лативши се оружја против Турске, употребио право непромјениво и неостариво свакога народа, да извојује независност и самоуправу од својих освајача и угњетача;

Да је Турска нечовјечном управом све чинила, да устанак изазове;

Да су Турци, у намери, да овај устанак угуше, таква насиља и злочинства употребил, да су изазвали противу себи огорчење све Јевропе;

Да са ових изгрета а особито пучајући на амбуланце и на заставу женеверске конвенције, са свијем да је Турска исту конвенцију потписала, Турци сами искључише себе из заједнице јевропске;

Да у оскудници уређеног суда јевроп-

ског, не само право него су и дужне друге државе, да утврде услове, која уводе ред на истоку;

Видив одлуке потврђене на разнијем конгресима, које је до сад лига држала, а особито у Берну 1868 и у Лозани 1869 и 1871 год.;

Скупштина изјављује:

Да се Турска са гадне своје управе, и сврх свега послје ужаса и покоља, којима је Бугарску застрла, сама искључила из заједнице јевропске;

Да је дужност сваке државе велике и мале, да се умијеша, да учини крај подобнијем ужасима и да успостави такво стање, које ће учинити да се не могу више повратити;

Да свака држава јевропска, без обзира на њену материјалну снагу, има права да у ту интервенцију учествује;

Да је ова интервенција једино средство да утврди мир јевропски;

Да прва мјера има бити, да се заустави пролијевање крви;

Друга да се даде народима слобода, да сами по својој вољи одлуче и изабере за себе владавину политичку и грађанску;

Треће, да се саставе ови народи, без обзира на форму изабране владавине, у конфедерацију, којом ће управљати савјет федерални, изабран слободнијем гласовањем народа, у ком ће сваки народ једнако представљен бити;

Четврто, да се неутрализира свака част ове федерације под гаранцијом солидарном држава, које су интервенирале.

Преглед новина.

«Ст. Петерб. Вједомости» од 11. Септ. у чланку «Основа за ријешење источног питања» пишу између осталог ово: «Кад је Турска, која за три мјесеца дана није одржала ни једне одлучне побједне, којом би имала права да диктује услове мира, савјела извић с онаквим програмом (т. ј. онаквим условима мира), што га је осудила цијела Јевропа, зар је онда чудо, што је српска војска, огорчена на такву турску дрекост, одговорила противном манифестацијом, војска, која је јуначки одбијала силне нападе турске, и која је не један пут Турке осјетљиво поразила. Кад је Турска имала намјеру да Србију преобрати у турску провинцију, то је са свим природно, да су се Срби у одбрану своје етативне одушевљивости, да Србију прогласе независном краљевином.

У осталом, ствар се не врте око те демонстрације, него око тога, да им услови мира одговарају интересима јужних Славена и у колико им обезбјеђују религиозну слободу и политичку самосталност. Сва Јевропа, са врло малим изузетком, проникнута је увјерењем, да није више доста обећавати реформе, које ништа не вриједне, јер их порта може за час позгизити кад јој је воља, него да је необично нужно, да се Хришћанима у Турској даде подпуна аутономија (самоуправа) те ће се само тако моћи ослободити од безобразлука турске управе.

Опасност међународног заплета за еад је одстрањена, но она се може сваки час појавити, па за то дипломатија ваља да се користи овом zgodном приликом, те да се заузме за ту ствар и да се ријешити о судбини турских Славена тако, да последице коначнога ријешења источног питања не поникну више смутње, из којих се а-ђају тако озбиљни догађаји. Да би се постигла та цијел, ваља Херцеговину, Босну и Бугарску ослободити од турскога господства, а становништво осталих хришћанских покрајина у Турској ваља Јевропа да обезбједи од свакога могућег повлањања турских окрутних штиња. Ако се такви услови не поставе, то ће закључење мира служити као знак новоме рату»....

«Новоје Времја» у уводном чланку од 11. Септ. пише: «Говорити о том, да се устале покрајине у Турској опет врате у стање, у ком су прије биле, не само да је грјешно него и бесмислено; и ако је ради убјеђења Јевропе, да славенска племена не могу дуже остати под турском самовољом, требао читав низ насиља и окрутних штиња, каква су се ове последње године догодила на балканском полуострву, то нам нијесу били потребно такви докази, и Русија, која се није одрекла свога стародавниога позива, не може допустити, да турски јарам с удвојеном тежином опет падне на плећа нашим сулеме-ницима. Никаква обећања, никакве гаранције портине не могу обезбједити бугарско становништво од турских насиља, што су се у овом рату над њима вршила и само ће потпуна аутономија моћи залијечити ране томе невретном народу.

Да би се то постигло, Русија ваља да непопушта и да се држи чврсто својих захтјева, и да их изкаже јасно и отворено, те наши јавни и тајни противници, неће имати више повода, да нас сумњиче, да се бавимо сплеткама.

По «Моск. Вјед» 26. о. м. одправљена је у Србију са вечерњим влаком смоленскога жељезнога пута војена црква, намијењена српској војсци, у исто вријеме одправљена је и застава, која се из Москве шаље српској војсци у спроводу двојице офицера и заставоноше. — С тим влаком одпутовали су још неки добровољци. Заједно са војеном црквом одпутовао је и корчудовских пјеваца од осам људи са регентом владимиром Тимоничем. До десет хиљада људи на страници гвозденога пута испратило је путнике. Тешко је, вели поменути лист, исказати ријечима силу народнога ентузијазма. Женске махаху рубцима а мушки капама кликујући: на Турке! смрт Турцима! здраво да су Словени! здраво да је руски народ! Услед све јачег одушевљења чудовски пјевци, који пратише своје другове, стројно зајевљају народну химну, а затим «Спаси господи људи твоја», и када је пјевање престало ваздух се тресао од усклика: ура царју ослободитељу. Усклици ура продужавали су се и по одласку влака. Враћајући се са станице гвозденога пута многољудна гомила задржи се пред домом генералнога губернатора, где је у један глас одјевала више пута «Боже царја храни!» За тим се зачује многократно ура, и загрми из хиљаду гласова: «За нашу браћу — на Турке.» Одатле упуте се гомила к Иверској Божијој Матери и сва непрегледна маса кољенопреклоно молила се. Посље молитве опет је била одјевана народна химна, и загрмјело је из хиљада гласова: «За Славене, на Турке.» Отуда се народ кренуо споменицима Минина и Пожарског — и ту се повторило то исто. За тим се гомила врати натраг и понови то исто што и прије пред часовњом Иверске Божије Матере и пред домом генералнога губернатора. Руски прост народ незна за хитрости у политици, али он за то зна за здраву политику, за вјеру, за цара, за своју браћу.

«Бирж. Вјед.» доказују, да турска влада није у стању изравњати контрасте турскога господства, као државнога и културнога живља с оним нужним увјетима, који се морају предпостављати у свакој јевропској држави, Могу ли се приврженици Турске противити солидарности интереса свих дјелова Јевропе? Не ради се овђе у вјерозакону; у Јевропи може бити свако оне вјере, које хоће да буде. Овђе се ради о том, да се не може уздржати у Јевропи племе, које је очито непријатељско проти јевропској култури. Ради се напокон о том, да се ослободи од изнимнога стања земља, која се већ кроз више вјекова пустоши и која се већ толико времена пријепорно питање међу дипломатима и народима. — Приговара се Србима, Црногорцима и Бугарима, да нијесу до сада доказали, да су бољи од Турака; али су за то Турци доказали подпуно, да њихова влада није способна водити на бољак своје народе. Славени у Турској немогу у ниједном обзиру напредовати, док остају под јармом турскога деспотизма.»

«Моск. Вјед.» приопћују извадке из чланка неких листова, веле, да садашњи догађаји доказују, колико вриједи обична фраза о изображеној Јевропи. Ђе год Јевропа нешто јамчи, не јамчи се ништа. Јевропа је само идеја, а никаква одлучујућа и радећа моћ. Када се ко у дипломатичким актима позивље на Јевропу, то је пука фраза, или обејана, будући да одчују једино фактичне силе, народи и државе. Вријеме би већ било, веле, да нестане те обмане и да се појави права моћ. Једна је држава везала другу, а за потпуно нерадиности најмоћнијих држава самовоља ради што хоће, ругајући се тако званој Јевропи. Јевропа неће присилити Турку на одговорност, већ то може учинити само једна од држава јевропских. Па ако је највише већ вријеме, да се шта учини, кога се то може тицати, него Русије?»

У Италији напредује велики покрет на корист ослобођења балканског полуострва. 13 т. м. у Мацерати био је митинг, на ком је било преко три хиљаде учесника. Председник, адвокат Пјавези отвори скупштину споминући хуманитарну науку Алберига Ђентилија о праву рата, и похваљујући Гладстонову заузимање противу понашања инглешке владе. Чувени проф. Збарбаро говорио је о арбитралној мисији Италије, извршеној старијем Римом и средовјечнијем

папатома те осуди понашање Ватикана, према турским сјечима. Ови су говори били са великијем одобравањем праћени. Митинг је примио шљедеши дневни ред: «Скупштина се узла, да ће влада италијанска радити, да на Истоку буду уважена начела међународне правде, које је поштовани Манџини (садашњи министар правде) заступао на јевропскијем конгресима.»

«Друштво «Плаво-црвени крст» ради прикупљања прилога за Славене, послало је на дар Књазу црногорском једну икону са овим писмом:

Ваша Свјетлост! Велико свето осјећање славенског јединства, — не онога материјалног јединства, кога се тако боји западна Јевропа, него јединства вишег душевног, приморава руски народ прикованим погледом гледати на она мјеста где Ваша Свјетлост на челу својих војника бори се за страдајућу браћу. Благослови шаљу Вам се са свију крајева Русије. Дозволите, Кнеже, друштву за прикупљање прилога у корист Славена, поднијети вам, по рускоме обичају, виђен знак тога благосивљања, лика нашега Спаситеља.»

Исту такву икону послало је и Књазу српском са овим писмом:

Ваша Свјетлост! Лик је Иверске Богоматере једна од московских светиња. Лик свете Вратарнице по вјеровању народњем, вада бди будним оком на вратима Москве. Србија је била и јесте — врата славенскога свијета: на тим вратима иде сада крвава борба за име славенско, за вјеру православу: Дозволите Књаже поднијети Вама лик наше Вратарнице: нека буду под Њеним благословом врата Славенства и православија неодољива за варварство мухамеданско!

ЦЕТИЊЕ, 5. Октобра. — У прошли уторник преминуо је послје дужег боловања Сенатор Бајо Бошковић, на Орјој Луци. Ово је велики, непрежаљени губитак, који је претрпела Црна Гора. Бајо Бошковић био је човјек пун врлина. Као државни чиновник вриједан и савјестан, као војник јунак, вјешт и мудар војсковођа. Као такав одликовао се већ у рату г. 1862. У овоме рату био је заповједник војске, која је још у почетку држала Клек у затвору. Пошто је влада аустријска забранила извоз турске војске на Клеку, Бошковић се вратио у војску Књажеву у Херцеговину и у славној битци на Вучјем долу заповједао је једном бригадом. Иза тога био је са својом бригадом више Требиња, где је Муктар паша иза онога пораза био побјегао. Ту се разболи. Бајо је био у најбољем добу. Имао је 38 година, а крпјена састана и врло висока узраста. Заслуге његове налазиле су вада уважења код Њ. Св. Књаза. Био је одликован са више ордена црногорских и руских. «Таковени крст», који му је српски књаз Милан послјије вучидолске битке даровао, није доживио да види. Њ. Св. Књаз, ожалостен јак смрћу свога вриједног сенатора, дичнога јунака и вјештог војсковође, телеграфом је исти дан сједому оцу Бајовом и својим дубоким саучешћем тјешно га је у великој жалости. Смрт његова вада би била непрежаљени губитак, но у данашње дане много је тежи и жалоснији догађај! Лака му земља и вјечни му добар спомен у народу нашем.

ИЗ ЂЕВОЈАЧКОГ ИНШТИТУТА ЦЕТИЊСКОГ.

Рат, који непрекидно са свима својим последицама траје, изискује, како од сваког појединца, тако и од сваке друге чињенице да животно и умовно стоји држави на расположење. Цркве, школе, јавне и прихватне куће, по потреби државе преобраћају се у шпитале и ратне арсенале. Тако су данас све јавне и приватне зграде на Цетињу претворене у шпитаље, међу којима спада и наш Ђевојачки институт. Сматрајући се за сретну што држави могу ту услугу учинити, јављам родитељима мојих ученица да се из наведених разлога Ђевојачки институт затворе све до Септембра мјесеца идуће 1877 године. Јављајући ово, особито препоручујем мојим ученицама да се упражњавају у читању писања и другим предметима како неби забаталиле до времена кад се буду опет на Цетиње скупиле.

Цетиње, 3. Октобра 1876.

Управитељка Ђевојачког Института

Надежда Пацевић.